

JORNADES D'INNOVACIÓ A PITIÜSES I A MENORCA

Maria Camps,
delegada de l'STEI Intersindical a Menorca
Montserrat Nadal,
coordinador de Pissarra

Des que va néixer l'STEI a l'àmbit de l'ensenyament, ara fa més de 40 anys, en plena formació de la democràcia, sempre hem tingut com a objectiu prioritari ser interlocutors directes en la construcció del discurs pedagògic del nostre sistema educatiu. Calia modernitzar l'escola per, també, contribuir a modernitzar la societat.

Al costat del professorat, però sense oblidar mai el que pot donar més eines als infants i joves per a desenvolupar-se en el món canviant que ens envolta. Després de molts anys de treballar colze amb colze amb els Moviments de Renovació Pedagògica de les Illes Balears (per exemple a Menorca, l'STEI i l'MRPM van anar de la mà des dels seus inicis), l'STEI ha volgut seguir explorant els camins de la pedagogia i donar eines al professorat perquè l'escola segueixi avançant dins l'agitat marc del segle XXI.

En aquest context sorgeix la programació de les Jornades d'innovació educativa que s'han duit a terme a finals del mes d'octubre a les seus de la UIB d'Eivissa i de Menorca, i que han aglutinat professorat de tots els nivells educatius de l'illa.

La conferència inaugural, tant a Eivissa com a Menorca, va anar a càrrec de Da-

niel Gabarró, magnífic pedagog i comunicador que va traslladar-nos una idea clau: en un món on l'accés a la informació i els continguts és immediat, **cal ensenyar els processos mentals de l'aprenentatge, hem d'ensenyar a pensar el nostre alumnat per tal de dotarlo d'eines** que el faci autònom i crític, dúctil i creatiu; perquè no sabem qui-

nes són les feines del futur ni quins coneixements precisarà per a enfrontar-les. Així, cal dotar del com, no del què, ja que entre tots construïm el coneixement. Això implica un canvi profund en el currículum educatiu i en la metodologia de l'escola actual i futura. I el professorat n'ha de ser l'autèntic motor que ho posi a funcionar.

Daniel Gabarró a les Jornades de Menorca

Gabarró comentà que el nostre sistema educatiu se sustenta damunt de tres pilars: el primer són els processos mentals, una passa cabdal que ens porta a la comprensió i que, per aquest motiu, és tan important que ensenyem a pensar els nostres alumnes. El segon pilar és el currículum, un element del nostre ensenyament-aprenentatge “que hauríem de posar en dubte”, i que “és profundament androcèntric”; això és, basat de manera exclusiva en la figura de l'home mascle com a referent i símbol.

El ponent posà de manifest que un dels factors més decisius en el fracàs escolar tenia a veure amb la qüestió del gènere, en el sentit que els nois suspelen més que les noies i perquè tenim un concepte de masculinitat erroni que “per a afirmar-se ha de fer valer el seu enfrontament amb la masculinitat”. L'altra causa del fracàs escolar, del qual avui ningú en parla, depèn de la classe social, ja que aquest concepte ha desaparegut del nostre entorn i “tothom es considera classe mitja, no classe treballadora”.

El darrer dels pilars sobre els quals se sustenta l'educació, finalment, és l'amor, en lluita amb la realitat. Gabarró comentà que l'escola ha de ser per als nostres infants “un lloc segur, en què se sentin importants, on allò que diuen es té en compte i es fomenta la seva llibertat i creativitat”.

En aquest sentit parlà d'un 24% d'alumnat que diu que se sent assetjat a l'escola que, per a alguns infants, es percep “com un espai que els oprimeix”; o el cas dels alumnes de Ripoll que varen ser els autors dels atemptats de les Rambles de Barcelona, “uns nois suposadament integrats però que es preguntaven fins quan serien vistos com un immigrant”, per tant no acceptats.

Daniel Gabarró dedicà la segona part de la seva ponència a treballar en petits grups algunes qüestions relacionades amb els processos mentals, i va plantejar als diferents agrupaments d'assistents a la conferència aquestes preguntes:

1. Què vol dir pensar?
2. Quan pensam? En quin moment en tenim necessitat?

Daniel Gabarró a les Jornades d'Eivissa

3. Per a què volem que pensin els nostres alumnes?
4. Sobre què volem que pensin?
5. Com sabem que estam pensant?

Després d'un temps de feina en petit grup, es va fer la posada en comú sobre les qüestions plantejades. A la pregunta número 1, la majoria de gent va contestar que “pensar és posar en ordre les idees”; una qüestió per a la qual cal que ens aturem. En aquest sentit, Gabarró apuntà que el pensament “ha de tendir a la reflexió, i ens ha de facilitar una resposta més adequada a la realitat que ens envolta”. Per tant, a més de pensament hi ha d'haver una acció.

En el cas de la pregunta 2, quan és que pensam?, en quin moment en tenim necessitat?, la resposta més compartida va ser que ho feim quan ens trobam davant d'un conflicte, d'una pregunta vital. En canvi, el desig de pensar en quelcom

que desperta el nostre interès du implícit el gaudi, el divertiment: “els infants fan milions de preguntes, la seva curiositat no té límits”. Amb el temps, perdem aquesta aptitud.

Fent referència a la tercera pregunta, els assistents a les Jornades coincidiren en el fet que volem que els nostres alumnes pensin perquè “tenguin un criteri, disposin d'idees pròpies, siguin crítics, puguin anar esvaint els seus dubtes”, sobretot davant d'un mercat que els vol convertir en uns simples consumidors acrítics i una societat molt superficial. En aquest sentit, Gabarró va fer una crida als docents perquè “dotem de contingut allò que deim o escrivim”: si en els nostres documents de centre es diu que “som una escola democràtica, doncs ho ha de ser de veritat”.

En relació a la pregunta de sobre què volem que pensin, la resposta més comuna va ser “sobre el seu lloc en el món i de com millorar-lo”. En aquest sentit, el po-

nent va lamentar que des de l'any 1985, amb la publicació de la Llei d'Educació de Catalunya (LEC), "l'educació al Principat és neutra"; la qual cosa "és un gran error, perquè l'escola no pot quedar al marge de les grans qüestions socials del nostre temps", amb l'excusa o la por d'evitar les denúncies d'adoctrinament.

Pel que fa a la darrera pregunta, com sabem que pensen?, hi haver unanimitat en el sentit que ho sabem perquè "ens qüestionem coses, és com si cercàssim un nou puzzle"; en paraules de Daniel Gabarró, "donam voltes al bombo fins que surt la boleta".

La segona de les ponències de les Jornades va anar a càrrec de **Mercè Pena**, mestra i investigadora lligada a la pedagogia sistèmica. La ponent va abundar en aquesta idea llençada per Gabarró i ens va parlar de xarxes familiars, docents, socials; i de com tot aquest teixit conformat per sistemes que s'interrelacionen en un entorn i un context determinat modelen la nostra tasca educativa i l'aprenentatge dels nostres alumnes.

Segons Pena, cal estar atents i desperts a tots els estímuls i missatges que el nostre alumnat ens llença perquè "haurérem de saber trobar per a cadascun allò que millor el faci evolucionar en el

seu procés de creixement". I, de nou, el professorat és qui té les eines per posar al centre del procés cada infant i jove.

La ponent dibuixà els eixos bàsics de la pedagogia sistèmica, a la qual definí com "una nova mirada a l'educació i una nova manera d'estar present en el nostre entorn"; i parlà de la importància de les **complicitats**. En aquest sentit, féu esment de **la necessitat de portar la vida a l'escola, i que aquesta està integrada per una "xarxa de sistemes"**.

En parlar de la importància de les complicitats i del paper cabdal que tenen en el món educatiu, Mercè Pena esmentà les següents:

1. Complicitat amb les famílies, en el sentit que aquestes siguin unes "membranes permeables".
2. Complicitat amb els equips docents, que ha d'estar fonamentada en el respecte i en el fet de tenir tots "una mirada en la mateixa direcció". També va ressaltar la gran feina dels equips directius dels centres docents.
3. Complicitat amb l'infant i en les seves possibilitats de creixement i d'èxit personal. Cità la dita "L'aglà no sap que serà un roure", en el sentit de la

necessitat d'anar desvetllant i fent créixer el potencial dels nostres infants i joves, des de l'amor i el respecte absolut. "Els nostres alumnes venen programats per a l'èxit", apuntà.

4. Complicitat amb l'Administració. Aquesta entesa és necessària si volem que el canvi que s'ha produir "sigui sencer", per això cal que siguem un bons estratègies. No podem estar "de cul" amb l'Administració.
5. Complicitat amb nosaltres mateixos. En aquest sentit Mercè Pena cità la frase "No es pot estimar allò que un no coneix. I això t'inclou a tu", i esmentà la importància de les eines per al treball emocional. També digué: "Nosaltres som l'eina principal. Per tant, ens hem de cuidar".

Finalment, féu esment de la necessitat de crear espais adequats, i de fer de les aules "espais habitables, acollidors"; amb una mirada profunda per part dels ensenyants basada en els postulats de la Programació Neurolingüística i del Coach, i de la posada en marxa en els nostres centres dels "espais de meditació i assemblea".

Francina Martí, professora lligada al moviment pedagògic Rosa Sensat, va seguir en la mateixa línia de les esbossades per Gabarró i Pena i va insistir en l'obsolescència del sistema educatiu tal i com l'hem conegut fins ara, en la necessitat de "posar cap per avall i peus per amunt tot el magisteri que hem conegut com a alumnes" i adaptar-nos als nous temps perquè la realitat ens empeny cap a nous reptes socials que hem de saber contestar. I **l'escola no n'està exempta de la realitat que ens envolta, ni és neutra, sinó que ha de saber guiar en la interpretació** i la deconstrucció d'aquesta realitat, des del respecte i les eines del coneixement.

Després arribà el moment de fer una petita radiografia de les innovacions pedagògiques que es duen a terme a la nostra illa i calibrar així en quin punt es troba la nostra escola actual. Per aquest motiu, tant a Eivissa com a Menorca, varen tenir lloc unes taules rodones en què alguns centres compartiren les seves experiències d'innovació i de les quals us n'ofereim un resum en les properes pàgines. ■

Mercè Pena a les Jornades de Menorca